

การนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานตามกฎหมายโรงงาน

โสภณพิสุทธิ์ จิตจำ¹ จรัส เลี้ยงวิทยา² อุทิศ สุภาพ³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานตามกฎหมายโรงงาน โดยการนำแนวคิดการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ขอบเขตการเป็นโรงงานตามกฎหมายโรงงานของราชอาณาจักรไทย เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ เครื่องมือวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเครื่องมือวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อหาความเหมาะสมในการกำหนดขอบเขตการเป็นโรงงาน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การที่พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติมนิยามขอบเขตการเป็น “โรงงาน” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จากกิจการที่มีกำลังเครื่องจักร 5 แรงม้า หรือคนงาน จำนวน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักรตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือคนงานตั้งแต่ จำนวน 50 คนขึ้นไป ส่งผลทำให้เกิดช่องว่างของขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรถึง 10 เท่า และทำให้โรงงานที่ใช้เครื่องจักรขนาด 5 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า ไม่เข้าข่ายนิยามการเป็นโรงงานที่จะต้องอยู่ในกำกับของกฎหมายโรงงานต่อไป รวมทั้งทำให้การเพิ่มจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ไม่เข้าข่ายนิยามโรงงานในกฎหมายฉบับนี้ สามารถเปิดกิจการได้ทั่วประเทศ จะตั้งอยู่ในอาคารหรือสถานที่ใดก็ได้ และไม่ต้องไปขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงงาน ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมขอบเขตการเป็นโรงงานใหม่ โดยกำหนดให้อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 20 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 20 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 20 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม เพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำสำคัญ: โรงงาน; โรงงานอุตสาหกรรม; พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: s.chitcham1963@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์

Defining the Scope of a Factory Under the Factory Act

Soponpisut Chitcham¹ Jaral Lengvittaya² Utid Suparp³

Abstract

This academic article aims to analyze the problem of defining the scope of a factory under the Factory Act by using the concept of controlling the operation of industrial factories, the scope of being a factory under the Factory Act of the Kingdom of Thailand, the Commonwealth of Australia, New Zealand, and the Republic of Iceland as a framework for analysis in order to find the appropriateness of defining the scope of being a factory.

Findings are as follows: The amendment of the Factory Act (No. 2) B.E. 2562 to amend the definition of the scope of being a “factory” under Section 5 of the Factory Act B.E. 2535 from a business with a machine power of 5 horsepower or 7 workers or more to a machine power of 50 horsepower or 50 workers or more has resulted in a gap in the size of the horsepower of the machine by 10 times and causing factories using machines with a size of 5 horsepower but not exceeding 50 horsepower to not fall under the definition of being a factory that must be under the supervision of the Factory Act. It also allows the increase in the number of small industrial factories that do not fall under the definition of a factory in this Act to be able to open a business nationwide, be located in any building or location, and do not have to apply for a factory construction permit. Therefore, the scope of being a new factory should be amended. It is stipulated that buildings, places or vehicles that use machinery with a total power of 20 horsepower or equivalent to 20 horsepower or more, or that employ 20 or more workers, whether or not using machinery, are to operate a factory, in accordance with the type or kind of factory specified in the Ministerial Regulations.

Keywords: Factory; Industrial Factory; The Factory Act B.E. 2535

Type of Article: Academic Article

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkok, Bangkok, 10240, Thailand
Corresponding Author Email: s.chitcham1963@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

³ Chief Justice of the Court of Appeal

บทนำ

เดิมพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 5 ได้บัญญัตินิยามคำว่า “โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวม ตั้งแต่ 5 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 5 แรงม้า ขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ จำนวน 7 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิตภัณฑ์ ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุงแปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง” ต่อมาพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม นิยามขอบเขตการเป็นโรงงานใหม่ โดยบัญญัติให้ “โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งผลของการเปลี่ยนนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานจากกิจการที่มีกำลังเครื่องจักร 5 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักร 50 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 50 คนขึ้นไป ทำให้เกิดช่องว่างของขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรถึง 10 เท่า และทำให้โรงงานที่ใช้เครื่องจักรขนาด 5 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า เกือบ จำนวน 70,000 โรงงาน (Industrial Committee, Office of the Secretariat of the House of Representatives, 2019) ไม่เข้าข่ายนิยามการเป็น “โรงงาน” ที่จะต้องอยู่ในกำกับของกฎหมายโรงงานต่อไป รวมทั้งทำให้การเพิ่มจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ไม่เข้าข่ายนิยาม “โรงงาน” ในกฎหมายฉบับนี้ สามารถเปิดกิจการได้ทั่วประเทศจะตั้งอยู่ในอาคารหรือสถานที่ใดก็ได้ และไม่ต้องไปขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงงาน เพราะขั้นตอนที่ต้องขออนุญาตก่อสร้างอาคารในพื้นที่ของตนเองตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ได้ถูกตัดออกไปเรียบร้อยแล้วจากนิยามโรงงานในลักษณะนี้ ดังนั้น การนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานที่ไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการควบคุมโรงงานในปัจจุบัน จึงมีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายว่า การนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานที่เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้า ขึ้นไปหรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไป มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการควบคุมผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในปัจจุบันหรือไม่

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม

การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศในการส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรภายในประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้ประชาชนภายในประเทศมีงานทำและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนมีความสำคัญทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าและมีเสถียรภาพ จนกระทั่งนำมาสู่ความมั่นคงของประเทศด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมจะมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศก็ตาม แต่หากปล่อยให้มีการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมโดยปราศจากมาตรการควบคุมดูแลแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ความปลอดภัยอนามัย และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผลดีต่อประเทศ รัฐจึงได้มีแนวคิดในการตรากฎหมายว่าด้วยโรงงานขึ้นใช้บังคับเพื่อควบคุมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากคำปรารภและเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงานฉบับต่าง ๆ ดังนี้

(1) “เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ รักษาความปลอดภัย ความผาสุกและอนามัย” คำปรารภในพระราชบัญญัติโรงงาน พุทธศักราช 2482 คือ “โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรควบคุมโรงงานเพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ รักษาความปลอดภัย ความผาสุกและอนามัย” (The Factory Act B.E. 2482, 1939)

(2) “เพื่อให้มีการควบคุมและให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรม” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 คือ “เพื่อให้มีการควบคุมและรวบรวมรายงานการผลิต ตลอดจนสถิติต่าง ๆ ของโรงงาน อุตสาหกรรมได้ทั่วราชอาณาจักร และให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมบางประเภท กับเพิ่มโทษความผิดด้วยการปรับให้มากขึ้น และลดโทษการจำคุกให้มัน้อย” (The Factory Act (No. 2) B.E. 2503, 1960)

(3) “เพื่อให้มาตรการควบคุมและคุ้มครองการประกอบอุตสาหกรรมเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 คือ “เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พุทธศักราช 2482 และพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานานแล้ว สภาพการณ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ฉะนั้นเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศในปัจจุบัน จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานเสียใหม่” (The Factory Act B.E. 2512, 2019)

(4) “เพื่อป้องกันและขจัดมลพิษที่เกิดแก่สภาวะแวดล้อม” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2518 คือ “เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 239 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ว่าด้วยการส่งเสริมและการควบคุมการผลิตและจำหน่ายน้ำแข็งถูกยกเลิกไป จำเป็นต้องแก้ไขความในมาตรา 8 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 240 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เสียใหม่ ประกอบกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 บางมาตราที่ใช้อยู่ยังไม่รัดกุมและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและเพื่อเป็นการป้องกันขจัดมิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและพิษภัยอันจะมีผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนเป็นการทำลายทรัพยากรของชาติ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวเสียใหม่ และเพิ่มกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น” (The Factory Act (No. 2) B.E. 2518, 1975)

(5) “เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมในพระราชบัญญัติโรงงาน” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 คือ “โดยที่การฝ่าฝืนการตั้งโรงงาน ประกอบกิจการโรงงาน และขยายโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาตมีอยู่เป็นจำนวนมาก และโรงงานบางประเภทที่มีการฝ่าฝืน เป็นโรงงานที่ทางราชการไม่อนุญาตให้จัดตั้งหรือขยายเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศและเพื่อประโยชน์ในการจัดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยผังเมือง สมควรเพิ่มอัตราโทษอาญาแก่การกระทำความผิดเกี่ยวกับโรงงานประเภทดังกล่าว และจากที่เป็นมา การดำเนินการทางกฎหมายที่ตั้ง ขยายหรือดำเนินกิจการโดยไม่ได้รับอนุญาตนี้ ปรากฏว่าการกำหนดแต่โทษอาญาไว้นั้นไม่ได้ผลในทางการปรามผู้มีเจตนาฝ่าฝืนได้เท่าที่ควร สมควรให้ศาลสามารถมีคำสั่งให้มีการหยุดติดตั้งเครื่องจักร รื้อถอนเครื่องจักร หยุดประกอบกิจการโรงงาน หยุดขยายโรงงานหรือรื้อถอนโรงงานในส่วนที่ขยายได้ตามควรแก่กรณี ซึ่งคำสั่งของศาลในเรื่องนี้นอกจากจะเป็นมาตรการทางแพ่งที่จะสั่งควบคุมการลงโทษอาญาเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ศาลอาจมีคำสั่งเช่นว่านี้เป็นการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา เพื่อระงับการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนนั้นต่อไปหรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่สังคมหรือประชาชนในทางเศรษฐกิจและทางสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย นอกจากนั้นการกำหนดให้แต่กรรมการและผู้จัดการต้องรับผิดชอบในการกระทำผิดของนิติบุคคลต่าง ๆ นั้นยังแคบไป สมควรขยายให้บุคคลซึ่งมีส่วนรับผิดชอบ

ในการกระทำผิดนั้นมีความรับผิดชอบด้วย เพื่อความรัดกุมในการบังคับการตามกฎหมายและให้สอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ อันเกี่ยวกับผู้ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของนิติบุคคล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น” (The Factory Act (No. 3) B.E. 2522, 1979)

(6) “เพื่อพัฒนากิจการอุตสาหกรรมให้เป็นไปอย่างเสรี” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 คือ “โดยที่พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันและไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบกิจการโรงงาน เนื่องจากกำหนดให้โรงงานทุกลักษณะต้องขออนุญาตเช่นเดียวกันทั้ง ๆ ที่ตามสภาพที่เป็นจริงโรงงานต่าง ๆ มีลักษณะที่แตกต่างกัน โรงงานทุกประเภทไม่จำเป็นต้องควบคุมดูแลการตั้งโรงงาน เพียงแต่ดูแลการดำเนินงานเท่านั้น คงมีแต่โรงงานประเภทที่อาจเกิดอันตรายจากการประกอบกิจการได้เท่านั้นที่ควรจะต้องควบคุมการจัดตั้งอย่างเคร่งครัด จึงสมควรปรับปรุงระบบการควบคุมดูแลให้สอดคล้องกับสภาพการประกอบกิจการด้วยการให้โรงงานบางลักษณะอาจประกอบกิจการได้โดยไ้ระบบการกำกับตามปกติ และโรงงานบางลักษณะจะต้องแจ้งให้ทราบก่อนจึงจะเริ่มประกอบกิจการได้โดยคงมีแต่โรงงานบางลักษณะที่จำเป็นเท่านั้นที่จะยังคงใช้ระบบการอนุญาต และสมควรปรับปรุงวิธีการอนุญาตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ ได้กำหนดให้มีการประสานงานกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตตามกฎหมายให้พิจารณาผลการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกันเพื่อความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ และสมควรปรับปรุงการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้เป็นไปโดยได้ผลยิ่งขึ้นด้วยการให้มีการออกกฎเพื่อกำหนดขอบเขตการประกอบกิจการโรงงานปฏิบัติตามกฎหมาย พร้อมกับปรับปรุงอัตราโทษและกำหนดให้มีการร่วมรับผิดชอบ สำหรับผู้ที่ทำงานในโรงงานนอกเหนือจากเจ้าของโรงงานเพื่อให้การควบคุมโรงงานเป็นไปได้อย่างได้ผลยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (The Factory Act B.E. 2535, 1992)

(7) “เพื่อให้การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น เกิดความรวดเร็ว ประหยัด และลดภาระแก่ผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 คือ “เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานที่มีความเข้มงวดและล่าช้า อันสร้างปัญหาและอุปสรรคต่อการประกอบกิจการโรงงาน สมควรเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานใหม่ เพื่อให้การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น เกิดความรวดเร็ว ประหยัด และลดภาระแก่ผู้ประกอบการโรงงานโดยเฉพาะผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก โดยการปรับปรุงขั้นตอน และระยะเวลาการพิจารณาของผู้อนุญาตและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายให้มีความชัดเจน ลดการใช้ดุลพินิจ ยกเลิกการกำหนดให้มีการต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน และแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษ รวมทั้งปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียม เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (The Factory Act (No. 2) B.E. 2562, 2019)

(8) “เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับโรงงานจำพวกที่ 1 และจำพวกที่ 2 ที่ตั้งอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น” เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 คือ “โดยที่แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้

มีการถ่ายโอนภารกิจในการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับโรงงานจำพวกที่ 1 และจำพวกที่ 2 ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยโรงงานเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกลไกเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากการดำเนินการตามภารกิจที่ถ่ายโอนดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (The Factory Act (No. 3) B.E. 2562, 2019)

ขอบเขตการเป็นโรงงานตามกฎหมายโรงงานของราชอาณาจักรไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายโรงงานที่ใช้ในการควบคุมผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมของประเทศไทย และกฎหมายโรงงานของเครือรัฐออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสาธารณรัฐไอซ์แลนด์ ซึ่งเป็น 10 อันดับประเทศที่มีสิ่งแวดล้อมและอากาศดี ฝุ่นละออง PM 2.5 น้อยที่สุดในโลก (Missing clean air!! Top 10 countries with good air and the least PM 2.5 dust in the world, 2019) ได้ผลการเปรียบเทียบขอบเขตการเป็นโรงงาน ดังนี้

1. ราชอาณาจักรไทย พบว่า ขอบเขตการเป็นโรงงานมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ “โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง”

2. เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่า ขอบเขตการเป็นโรงงานมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1904 (The Factories Act 1904) (Parliamentary Counsel’s Office, 1904) ของรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia) ได้กำหนดขอบเขตการเป็นโรงงานโดยกำหนดให้ “โรงงาน” (factory) หมายความว่า “(1) อาคาร สถานที่ หรือสถานที่ใด ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลตั้งแต่จำนวน 6 คนขึ้นไปรวมทั้งผู้ครอบครองประกอบกิจการหัตถกรรมใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม หรือในการเตรียม ทำงาน หรือผลิตสิ่งของสำหรับหรือเกี่ยวข้องกับการค้าขายใด ๆ หรือเพื่อขาย รวมทั้งจักร (2) อาคาร สถานที่ หรือสถานที่ใด ๆ ที่บุคคลหรือบุคคลที่มีเชื้อชาติจีนหรือเอเชียอื่น ๆ มีส่วนร่วม และ (3) อาคาร สถานที่ หรือสถานที่ใด ๆ ที่ใช้ไอน้ำหรือพลังงานกลหรือเครื่องใช้อื่น ๆ ในการเตรียม ทำงาน หรือผลิตสินค้าหรือบรรจุเพื่อการขนส่ง”

3. นิวซีแลนด์ พบว่า ขอบเขตการเป็นโรงงานมาตรา 2 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1946 (The Factories Act of 1946) (New Zealand Acts As Enacted, 2024) กำหนดให้ “โรงงาน” (factory) หมายความว่า (1) อาคาร สำนักงาน หรือสถานที่ใด ๆ ที่มีบุคคลตั้งแต่จำนวน 2 คนขึ้นไปทำงานอยู่ หรือมีการจ้างงานบุคคลตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในงานฝีมือใด ๆ หรือในการเตรียมหรือผลิตสินค้าเพื่อการค้าหรือขาย และหมายความรวมถึงอาคาร สำนักงาน หรือสถานที่ใด ๆ ที่ทำตามปกติในโรงงานเพื่อหรือในนามของหน่วยงานท้องถิ่นใด ๆ ไม่ว่าจะเพื่อการค้าหรือขายหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่รวมถึงอาคารใด ๆ ที่กำลังก่อสร้าง หรือโรงปฏิบัติงานชั่วคราวหรือโรงเก็บของสำหรับคนงานที่กำลังก่อสร้างอาคารนั้น แต่ (ไม่ว่าจำนวนบุคคลที่ทำงานหรือจ้างงานในนั้นจะเป็นจำนวนเท่าใด) ให้รวมถึง (2) โรงอบขนมทุกแห่ง และ (3) อาคารหรือสถานที่ทุกแห่งที่ใช้ไอน้ำหรือกำลังกลหรือเครื่องใช้อื่น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเตรียมหรือผลิตสินค้าเพื่อการค้าหรือขาย หรือบรรจุสินค้านี้ดังกล่าวเพื่อการขนส่ง และ (4) อาคารหรือสถานที่ทุกแห่งซึ่งมีการสร้างหรือเปลี่ยน

พลังงานไฟฟ้าเป็นแสงสว่างหรือพลังงานสำหรับการค้าหรือการขาย หรือที่ผลิตก๊าซถ่านหินหรือก๊าซรูปแบบอื่นใด เพื่อวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน และ (5) การชักจูง ไม่ว่าผู้ว่าจ้างหรือลูกจ้างในนั้นจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม และ (6) อาคารหรือสถานที่ทุกแห่งซึ่งมีการประกอบธุรกิจนมพาสเจอร์ไรส์เพื่อการค้าหรือขายอย่างอื่นที่มีใช้ในฟาร์ม และ (7) โรงฆ่าสัตว์ทุกแห่งตามความหมายของพระราชบัญญัติเนื้อสัตว์ ค.ศ. 1939 และ (8) อาคารหรือสถานที่ทุกแห่งซึ่งมีงานฝีมือ กระบวนการ หรือการจ้างงานที่เป็นอันตรายใด ๆ

4. สาธารณรัฐไอซ์แลนด์ พบว่า ขอบเขตการเป็นโรงงานมาตรา 3 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1955 (The Factories Act 1955), 2024) กำหนดให้ “โรงงาน” (factory) หมายความว่า สถานที่ใด ๆ หรือภายในระยะใกล้หรือที่ดินที่ครอบครอง หรือบริเวณที่บุคคลถูกว่าจ้างในการใช้แรงงานด้วยตนเองในกระบวนการใด ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้ (1) การสร้างสิ่งของหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งของใด ๆ (2) การเปลี่ยนแปลงซ่อมแซม แก้ไข การทำขั้นตอนสุดท้าย ทำความสะอาด หรือซัก หรือทុบ หรือรีดลอนสิ่งของใด ๆ และ (3) การปรับเพื่อขายสิ่งของใด ๆ เป็นสถานที่ซึ่งหรือภายในใกล้หรือที่ดินที่ครอบครองหรือบริเวณที่งานจะดำเนินการโดยการค้าหรือเพื่อประโยชน์ในการได้รับและหรือที่นายจ้างของบุคคลที่ทำงานนั้นมีสิทธิในการเข้าถึงหรือควบคุม และไม่ว่าพวกเขาจะเป็นโรงงานด้วยเหตุผลของคำนิยามข้างต้นในพระราชบัญญัตินี้ “โรงงาน” ยังรวมถึงสถานที่ซึ่งบุคคลถูกว่าจ้างในการใช้แรงงานด้วยตนเอง ดังนี้ (1) ลานหรืออยู่ต่อเรือที่สูบน้ำได้แห่ง รวมถึงบริเวณดังกล่าวซึ่งเรือหรือเรือถูกสร้างขึ้นสร้างใหม่ ซ่อมแซม ซ่อมบำรุงใหม่จนเสร็จหรือเลิก (2) สถานที่ใด ๆ ที่ธุรกิจทำการคัดแยกสิ่งของใด ๆ ดำเนินการเป็นธุรกิจแยกต่างหากเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับงานที่ดำเนินการในโรงงานหรือบังเอิญกับวัตถุประสงค์ของโรงงานใด ๆ (3) สถานที่ใด ๆ ที่ธุรกิจดำเนินการล้างหรือบรรจุขวดหรือภาชนะบรรจุหรือสิ่งของที่บรรจุอยู่ในธุรกิจที่แยกต่างหาก (4) สถานที่ใด ๆ ที่ธุรกิจของการทอ จักสานอื่น ๆ พับ การตกแต่ง หรือบรรจุเส้นด้ายหรือผ้า (5) การซักใด ๆ ที่ดำเนินการเป็นธุรกิจเสริมหรือโดยบังเอิญกับวัตถุประสงค์ของสถาบันสาธารณะใด ๆ (6) สถานที่ใด ๆ ซึ่งในการก่อสร้าง สร้างใหม่หรือซ่อมแซมตู้รถไฟ ยานพาหนะหรือโรงงานอื่น ๆ เพื่อใช้สำหรับวัตถุประสงค์ในการขนส่ง จะดำเนินการเช่นเดียวกับการประกอบกิจการขนส่ง หรือกิจการอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมอื่น ๆ ไม่ได้เป็นสถานที่ใด ๆ ที่ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ของตู้รถไฟที่อยู่อาศัยหรือยานพาหนะที่มีเพียงการทำความสะอาด ซัก ซ่อมแซมที่ทำงานอยู่ หรือมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยและไม่มีการจ้างงานบุคคลซึ่งทำงานเต็มเวลาในการทำความสะอาดดังกล่าว ซัก ซ่อม และปรับ (7) สถานที่ใด ๆ ที่พิมพ์โดยตัวพิมพ์ พิมพ์หิน อัดรูปหรือกระบวนการอื่นที่คล้ายคลึงกัน หรือการทำปกหนังสือดำเนินการโดยวิธีการค้า หรือเพื่อผลประโยชน์ หรือบังเอิญไปทำธุรกิจอื่น (8) สถานที่ใด ๆ ที่ทำการปรับแต่ง หรือซ่อมแซมเครื่องแต่งกาย ทักษิณภาพหรือทรัพย์สินถูกนำไปใช้โดยบังเอิญกับการผลิต การจัดแสดง หรือการนำเสนอโดยการค้าขายหรือเพื่อประโยชน์ในการถ่ายทำฟิล์มภาพยนตร์หรือการแสดงละครไมใช่เวที หรือห้องแต่งตัวของโรงละครที่มีการดัดแปลงหรือซ่อมแซมเป็นประจำคราวเท่านั้น (9) สถานที่ใด ๆ ที่ทำธุรกิจหรือมีการแก้ไขงานในอุตสาหกรรมประมงโดยบังเอิญ (10) สถานที่ใด ๆ ที่ใช้พลังงานเชิงกลเกี่ยวกับการทำหรือซ่อมแซมสิ่งของที่ทำจากโลหะหรือไม่โดยบังเอิญกับธุรกิจใด ๆ ที่ดำเนินการโดยทางการค้าหรือเพื่อผลประโยชน์ (11) สถานที่ใด ๆ ที่มีการผลิตฟิล์มภาพยนตร์ด้วยวิธีการค้าหรือเพื่อประโยชน์ในการได้รับ ดังนั้นการจ้างงานในสถานที่ดังกล่าวของนักแสดงละครและผู้เข้าร่วมในนักแสดงละครจะไม่ถือว่าเป็นลูกจ้างในโรงงาน (12) สถานที่ใด ๆ ที่สิ่งของที่ทำหรือเตรียมพร้อมขึ้นโดยบังเอิญเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับอาคารหรืองานก่อสร้างวิศวกรรม ไม่เป็นสถานที่ซึ่งการดำเนินงานหรืองานดังกล่าวกำลังดำเนินการอยู่ (13)

สถานที่ใด ๆ ที่ใช้สำหรับการจัดเก็บก๊าซในที่เก็บของที่มีความจุไม่น้อยกว่าห้าพันลูกบาศก์ฟุต (14) สถานที่ใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตผ้าลินิน (15) สถานที่ใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจถอนขนไก่ต่อไป (16) สถานที่ใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการทดสอบ การคิดเกรด หรือการบรรจุไซ้ (17) สถานที่ใด ๆ ที่หมู่ถูกฆ่าเพื่อวัตถุประสงค์ของโรงงานเบคอน (18) สถานที่ใด ๆ ที่วัวหรือแกะถูกฆ่าเพื่อบรรจุ”

กรอบในการวิเคราะห์

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนได้นำแนวคิดการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ขอบเขตการเป็นโรงงานตามกฎหมายโรงงานของราชอาณาจักรไทย เครื่องมือออสตรเลีย นิวซีแลนด์ และสาธารณรัฐไอซ์แลนด์ มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อหาความเหมาะสมในการกำหนดขอบเขตการเป็น “โรงงาน”

ผลการวิเคราะห์

การกำหนดนิยามขอบเขตการเป็นโรงงาน พบว่า มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 บัญญัติไว้ว่า

“โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม เพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่า (เดิม) ก่อนมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 โดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 พบว่า มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวม ตั้งแต่ 5 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 5 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุงแปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งตามบทนิยามดังกล่าวมีหลักการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ โรงงานจะต้องมีการใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 5 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 5 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 7 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในการออกกฎกระทรวงนั้น มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดให้โรงงานตามประเภท ชนิดหรือขนาดใดเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 ที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการ โรงงานจำพวกที่ 2 ที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน หรือโรงงานจำพวกที่ 3 ที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้ แล้วแต่กรณี โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานทราบและสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้ออก “กฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535” กำหนดให้โรงงาน 104 ประเภทหรือชนิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวงเป็นโรงงานตาม

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกำหนดขนาดของโรงงานดังกล่าวเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 โรงงานจำพวกที่ 3 ตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง สามารถสรุปได้ดังนี้

โรงงานจำพวกที่ 1 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการ โดยโรงงานจำพวกที่ 1 มีการใช้เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 20 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงานตามที่กฎกระทรวงกำหนด

โรงงานจำพวกที่ 2 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน โดยโรงงานจำพวกที่ 2 มีการใช้เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า และคนงานไม่เกินจำนวน 50 คน และไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงานตามที่กฎกระทรวงกำหนด

โรงงานจำพวกที่ 3 โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ (ร.ง. 4) ก่อนจึงจะดำเนินการได้ โดยโรงงานจำพวกที่ 3 มีการใช้เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้าและคนงานเกินจำนวน 50 คน หรือโรงงานทุกขนาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงานตามที่กฎกระทรวงกำหนด

ตาราง 1

การแบ่งประเภท ชนิด และขนาดของโรงงานที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ลำดับที่	ประเภทหรือชนิดของโรงงาน	ขนาดของโรงงาน		
		โรงงานจำพวกที่ 1	โรงงานจำพวกที่ 2	โรงงานจำพวกที่ 3
4	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งมีใช้สัตว์น้ำอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (2) การถนอมเนื้อสัตว์ โดยวิธีอบ ร่มควัน ไล่เกลือ ตากแห้ง หรือทำให้เยือกแข็งโดยฉับพลันหรือเหือดแห้ง	เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกินจำนวน 20 คน ซึ่งไม่ใช่พิน ซีเรีย หรือกลบเป็นเชื้อเพลิง	เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า และคนงาน ไม่เกินจำนวน 50 คน ซึ่งไม่ใช่พิน ซีเรีย หรือกลบเป็นเชื้อเพลิง และไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1	เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า หรือคนงานเกินจำนวน 50 คน หรือโรงงานทุกขนาด ซึ่งใช้พิน ซีเรียหรือกลบเป็นเชื้อเพลิง
9	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับเมล็ดพืชอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ (1) การสี ฝัด หรือขัดข้าว	เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า ซึ่งไม่มีหม้อน้ำ	เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า ซึ่งไม่มีหม้อน้ำและไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1	เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า หรือโรงงานทุกขนาด ซึ่งมีหม้อน้ำ
44	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตยางเรซินสังเคราะห์ ยางอีลาสโตเมอร์พลาสติก หรือเส้นใยสังเคราะห์ซึ่งมีใยแก้ว	-	-	โรงงานทุกขนาด
48	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เคมีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ (8) การทำไม้ขีดไฟ วัตถุระเบิดหรือดอกไม้เพลิง	-	-	โรงงานทุกขนาด

ที่มา: กฎกระทรวง(พ.ศ. 2535), ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 37

ต่อมาพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานใหม่ โดยบัญญัติให้ “โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่กำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งตามบทนิยามดังกล่าวมีหลักการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ คือ โรงงานที่ใช้เครื่องจักรที่กำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในการออกกฎกระทรวงนั้น มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานตามประเภท ชนิดหรือขนาดใดเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 ที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการ โรงงานจำพวกที่ 2 ที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน หรือโรงงานจำพวกที่ 3 ที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้ แล้วแต่กรณี โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานทราบและสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้ออก “กฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564” กำหนดให้โรงงาน 107 ประเภทหรือชนิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวงเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกำหนดขนาดของโรงงานดังกล่าวเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 โรงงานจำพวกที่ 3 ตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง สามารถสรุปได้ดังนี้

โรงงานจำพวกที่ 1 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการ โดยโรงงานจำพวกที่ 1 จะไม่ขึ้นอยู่กับขนาดแรงม้าของเครื่องจักรหรือจำนวนคนงาน แต่จะขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงานตามที่กฎกระทรวงกำหนด ได้แก่ โรงงานฟักไข่ โดยใช้ตู้อบทุกขนาด โรงงานทำน้ำตาลจากน้ำหวานของต้นมะพร้าว ต้นตาลโตนดหรือพืชอื่น ๆ ซึ่งมีใช้อยู่ทุกขนาด โรงงานซ่อมรองเท้าหรือเครื่องหนังทุกขนาด โรงงานซ่อมเครื่องไฟฟ้าหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า สำหรับใช้ในบ้านหรือใช้ประจำตัวทุกขนาด โรงงานล้างหรืออัดฉีดยานที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ทุกขนาด โรงงานซ่อมนาฬิกา เครื่องวัดเวลาหรือเครื่องประดับที่ทำด้วยเพชร พลอย ทองคำ ทองขาว เงิน นาก หรืออัญมณีทุกขนาด และโรงงานลงรักหรือการประดับตกแต่งด้วยแก้ว กระจก มุก ทอง หรืออัญมณีทุกขนาด

โรงงานจำพวกที่ 2 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน โดยโรงงานจำพวกที่ 2 มีการใช้เครื่องจักรไม่เกิน 75 แรงม้า และคนงานไม่เกินจำนวน 75 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงานตามที่กฎกระทรวงกำหนด

โรงงานจำพวกที่ 3 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ (ร.ง. 4) ก่อนจึงจะดำเนินการได้ โดยโรงงานจำพวกที่ 3 มีการใช้เครื่องจักรเกิน 75 แรงม้า หรือคนงานเกินจำนวน 75 คน หรือโรงงานทุกขนาด ทั้งนี้ กฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานบางประเภทถูกจำแนกเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 โดยไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนแรงม้าหรือจำนวนคนงาน

ตาราง 2

การแบ่งประเภท ชนิด และขนาดของโรงงานที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563

ลำดับ ที่	ประเภทหรือ ชนิดของโรงงาน	ขนาดของโรงงาน		
		โรงงานจำพวกที่ 1	โรงงานจำพวกที่ 2	โรงงานจำพวกที่ 3
4	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งมีใช้ สัตว์น้ำอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (2) การถนอมเนื้อสัตว์ โดยวิธีอบ ร่มควัน ไล่ เกลือ ตอง ตากแห้ง หรือทำให้เยือกแข็งโดย ฉัปล้นหรือเหือดแห้ง	-	เครื่องจักรไม่เกิน 75 แรงม้า และคนงานไม่ เกิน 75 คน ซึ่งไม่ใช่พื้น ซีเรีย หรือกลายเป็น เชื้อเพลิง	เครื่องจักรเกิน 75 แรงม้า หรือคนงานเกิน 75 คน หรือโรงงานทุกข ขนาด ซึ่งใช้พื้น ซีเรีย หรือกลายเป็นเชื้อเพลิง
9	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับเมล็ดพืช อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ (1) การสี ฝัด หรือขัดข้าว	-	เครื่องจักรไม่เกิน 75 แรงม้า ซึ่งไม่มีหม้อไอน้ำ	เครื่องจักรเกิน 75 แรงม้า หรือโรงงานทุกข ขนาด ซึ่งมีหม้อไอน้ำ
44	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตยางเรซิน สังเคราะห์ ยางอีลาสโตเมอร์พลาสติก หรือ เส้นใยสังเคราะห์ซึ่งมีใยแก้ว	-	-	โรงงานทุกขนาด
48	โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เคมีอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดัง ต่อไปนี้ (8) การทำไม้ขัดไฟ วัตถุระเบิด หรือดอกไม้ เพลิง	-	-	โรงงานทุกขนาด

ที่มา: กฎกระทรวงกำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “โรงงาน” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ด้วยการเปลี่ยนนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานจากกิจการที่มีกำลังเครื่องจักร 5 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักร 50 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 50 คนขึ้นไปนั้น พบว่า มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานใหม่ เพื่อให้การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานเป็นไปเพียงพอเท่าที่จำเป็น เกิดความรวดเร็ว ประหยัด และลดภาระแก่ผู้ประกอบการโรงงานโดยเฉพาะผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จึงมีผลให้โรงงานขนาดเล็กสามารถประกอบกิจการโรงงานได้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ โดยที่โรงงานขนาดเล็กที่ประกอบกิจการบางประเภทหรือชนิดที่อาจเป็นอันตรายต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมเป็นกิจการที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยกฎหมายเฉพาะอื่นอยู่แล้ว เช่น กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การกำหนดให้การประกอบกิจการโรงงานขนาดเล็กยังคงอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ย่อมทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการใช้บังคับกฎหมาย อันไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 77 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ที่บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น กรณีจึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดให้การประกอบกิจการโรงงานขนาดเล็กอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 อีกต่อไป จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “โรงงาน” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 เพื่อกำหนดให้โรงงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีการใช้กำลังรวมของเครื่องจักรหรือใช้จำนวนคนงานเพิ่มมากขึ้น โดยหมายความว่า อาคารสถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น บทนิยามคำว่า “โรงงาน” ดังกล่าว จึงมุ่งเน้นการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ โรงงานนั้นจะต้องมีการใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไป

การเปลี่ยนนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานจากกิจการที่มีกำลังเครื่องจักร 5 แรงม้าหรือคนงาน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักร 50 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 50 คนขึ้นไปนั้น พบว่า ส่งผลทำให้โรงงานที่ใช้เครื่องจักรขนาดต่ำกว่า 50 แรงม้า หรือใช้คนงานต่ำกว่าจำนวน 50 คนลงมา ไม่ถือเป็น “โรงงาน” ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 อีกต่อไป และมีผลให้ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (ร.ง. 4) ที่ออกตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ไม่มีผลใช้บังคับในทางกฎหมายอีกต่อไป และจากผลนี้เอง จึงเป็นเหตุผลทำให้พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดบทเฉพาะกาลมาตรา 26 เพื่อรองรับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งออกให้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จนกว่าจะมีการเลิกประกอบกิจการโรงงานหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเอง

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนนิยามขอบเขตการเป็นโรงงาน นอกจากจะส่งผลในทางกฎหมายดังกล่าวแล้ว พบว่า ทำให้โรงงานที่ใช้เครื่องจักรขนาด 5 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า เกือบจำนวน 70,000 โรงงาน ไม่เข้าข่ายนิยามการเป็นโรงงานที่จะต้องอยู่ในกำกับของกฎหมายโรงงานต่อไป รวมทั้งทำให้การเพิ่มจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ไม่เข้าข่ายนิยาม “โรงงาน” ในกฎหมายฉบับนี้สามารถเปิดกิจการได้ทั่วประเทศจะตั้งอยู่ในอาคารหรือสถานที่ใดก็ได้ และไม่ต้องไปขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงงาน เพราะขั้นตอนที่ต้องขอเอกสารก่อสร้างอาคารในพื้นที่ของตนเองตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ได้ถูกตัดออกไปเรียบร้อยแล้วจากนิยามโรงงานในลักษณะนี้ ดังนั้น การนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานที่ไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการควบคุมโรงงานในปัจจุบัน

ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า กระบวนการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมอันตรายในพื้นที่ 15 จังหวัดในภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า โรงงานที่มีขนาดเล็กกว่า 50 แรงม้าจะมีการประกอบกิจการส่วนใหญ่ในประเภทโรงงานหล่อหลอมโลหะ โรงงานรีไซเคิล โรงงานคัดแยกขยะ โรงงานฝังกลบขยะ ฯลฯ ซึ่งกลุ่มโรงงานเหล่านี้ เป็นกลุ่มกิจการอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมรอบๆชุมชน

ได้ง่ายมาก หากไม่มีมาตรฐานการดำเนินการที่ได้มาตรฐาน และไม่มีกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐที่ดีพอ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบกลุ่มโรงงานที่กล่าวมานี้ตั้งกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง สมุทรสาคร สมุทรปราการ และบางเขตของจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งโรงงานพวกนี้หลาย ๆ โรงงานมีกระบวนการเผาและหลอมเหลวอยู่ในกระบวนการผลิตและแปรรูป กระบวนการเหล่านี้สามารถที่จะสร้างมลพิษในอากาศ ได้แก่ ฝุ่นขนาดเล็ก PM 2.5 ไปจนถึงฝุ่นที่มีขนาดใหญ่แบบ PM 10 อีกทั้งยังสร้างกลิ่นที่เหม็น บางทีก็มีน้ำเสียออกมาปนเปื้อนนอกเขตโรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มโรงงานหล่อหลอมและรีไซเคิล หลายโรงงานสามารถทำให้พื้นที่โดยรอบโรงงานเกิดการปนเปื้อนสารอันตรายที่เกิดจากการเผาไหม้ของกระบวนการในกิจการเหล่านี้ได้ สามารถปนเปื้อนในแหล่งดินและแหล่งน้ำ สารอันตรายหลาย ๆ ตัวที่เกิดขึ้นจากกระบวนการที่ไม่ได้มาตรฐานของโรงงานเหล่านี้ ก็เป็นสารก่อเกิดและสารก่อกลายของโรคมะเร็ง (Jongmeewasin, 2019)

ยกตัวอย่างโรงงานที่เกิดขึ้นจริง เช่น โรงงานรีไซเคิลที่จังหวัดระยองที่เกิดไฟไหม้ขึ้นมา ประชาชนได้รับบาดเจ็บจากการหายใจไม่สะดวก แล้วคลื่นไส้อาเจียนเข้าโรงพยาบาล ซึ่งพบว่าเป็นโรงงานที่มีกำลังเครื่องจักรน้อยกว่า 50 แรงม้า และมีคนงานน้อยกว่าจำนวน 50 คน (National Legislative Assembly, 2019)

ผู้เขียนเห็นว่า การที่พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานใหม่ โดยการเปลี่ยนนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานจากกิจการที่มีกำลังเครื่องจักร 5 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักร 50 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 50 คนขึ้นไปนั้น แม้ว่าจะมีเหตุผลที่ว่า เกณฑ์จำนวนเดิมที่ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับเก่านั้นได้ล้าสมัยไปมาก เพราะเครื่องจักรที่ใช้ในปัจจุบันนี้มีความทันสมัยมากกว่าแต่ก่อน จึงได้ร่วมกันพิจารณากับคณะกรรมการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน กำหนดจำนวนเกณฑ์ที่ 50 แรงม้า 50 แรงคนนี้ขึ้นมา โดยมองว่า 50 แรงม้านี้ โรงงานจำพวกที่ 2 ไม่ค่อยก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมร้ายแรงมากนัก อีกทั้งกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ถ่ายโอนภารกิจตามแผนการถ่ายโอนภารกิจให้กับท้องถิ่นไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ไปแล้ว และแม้ว่าจะหลุดจาก 50 แรงม้า ยังมีกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับที่ควบคุม เช่น กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย ก็ตาม แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการกำหนดเกณฑ์จำนวนที่ 50 แรงม้า 50 แรงคนมาใช้ในการควบคุมผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในเรื่องของการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม มลพิษต่าง ๆ หรือฝุ่น เนื่องจากการเปลี่ยนนิยามขอบเขตการเป็นโรงงานโดยเปลี่ยนจากเกณฑ์กำลังเครื่องจักร 5 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักร 50 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 50 คนขึ้นไป ทำให้เกิดช่องว่างของขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรถึง 10 เท่า และแรงงานคนเกือบ 10 เท่า ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบการแบ่งขนาดของโรงงานที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563 ดังนี้

ตาราง 3

การแบ่งขนาดของโรงงานที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563 และความเห็นผู้เขียน

กฎหมาย	โรงงานจำพวกที่ 1	โรงงานจำพวกที่ 2	โรงงานจำพวกที่ 3
-พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 -กฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 (5 แรงม้า/7 คนขึ้นไป)	ไม่เกิน 20 แรงม้า ไม่เกินจำนวน 20 คน (เริ่มตั้งแต่ 5-20 แรงม้า หรือ ตั้งแต่จำนวน 7-20 คน)	ไม่เกิน 50 แรงม้า ไม่เกินจำนวน 50 คน (เริ่มตั้งแต่จำนวน 20 ขึ้นไป ถึง 50 แรงม้า/คน)	เกิน 50 แรงม้า เกินจำนวน 50 คน (เริ่มตั้งแต่ 50 แรงม้า/คน ขึ้นไป)
-พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 -กฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563 (50 แรงม้า/ 50 คนขึ้นไป)	(กฎกระทรวงไม่ได้เขียนไว้ อนุมานได้ว่า โรงงานทุกขนาด ให้เริ่มตั้งแต่ 50-75 แรงม้า/คน ขึ้นไป)	ไม่เกิน 75 แรงม้า ไม่เกินจำนวน 75 คน (เริ่มตั้งแต่ 50-75 แรงม้า/คน)	เกิน 75 แรงม้า เกินจำนวน 75 คน (เริ่มตั้งแต่ 75 แรงม้า/คนขึ้นไป)
ความเห็นผู้เขียน (ควรเริ่มตั้งแต่ 20 แรงม้า/ คนขึ้น ไป โดยอิงเกณฑ์จำนวนสูงสุดของ โรงงานจำพวกที่ 1 ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535)ฯ	ตั้งแต่ 20 แรงม้า/คนแต่ไม่เกิน 75 แรงม้า/คน	ไม่เกิน 75 แรงม้า ไม่เกินจำนวน 75 คน (เริ่มตั้งแต่ 20-75 แรงม้า/คน)	เกิน 75 แรงม้า เกินจำนวน 75 คน (เริ่มตั้งแต่ 75 แรงม้า/คน ขึ้นไป)

จากตารางการเปรียบเทียบการแบ่งขนาดของโรงงานที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน พ.ศ. 2563 และความเห็นผู้เขียนนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การเปลี่ยนจากเกณฑ์กำลังเครื่องจักรและคนงาน ควรเริ่มเกณฑ์ “เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 20 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 20 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงาน ตั้งแต่จำนวน 20 คนขึ้นไป” โดยเริ่มจากฐานสูงสุดของโรงงานจำพวกที่ 1 ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งจะทำให้ลดช่องว่างของขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรถึง 10 เท่า และแรงงานคนเกือบ 10 เท่า และจะทำให้โรงงานจำนวนมากที่ใช้เครื่องจักรขนาดเล็กและใช้จำนวนคนงานไม่มาก แต่เป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงต่อสุขภาพของประชาชนและอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมรุนแรง เช่น กิจกรรมคัดแยกของเสีย กิจกรรมหล่อหลอม กิจกรรมรีไซเคิลของเสีย โรงสีข้าว และอื่น ๆ เข้าข่ายนิยามการเป็น “โรงงาน” ที่จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต่อไป และแม้จะมีการโอนหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงแก่หน่วยงานระดับท้องถิ่นโดยขาดนโยบายและมาตรการรองรับที่ดี แต่เป็นการผลักภาระหนักแก่หน่วยงานท้องถิ่นที่ยังขาดศักยภาพและความเชี่ยวชาญเพียงพอในการกำกับดูแลและแก้ไขผลกระทบที่กำลังเกิดขึ้นหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นด้วยว่า การพิจารณาสาระสำคัญการแก้ไขนิยามคำว่า “โรงงาน” ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ดังกล่าวไปเน้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมการประกอบกิจการโรงงานใหม่ โดยเปลี่ยนเป็นการควบคุมโรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นไปเพื่อลดภาระของผู้ประกอบกิจการโรงงานขนาดเล็กทำให้สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ง่ายขึ้นก็ตาม แต่การแก้ไขดังกล่าว แม้จะเป็นการลดภาระแก่ผู้ประกอบการรายย่อย แต่เป็นกรณีที่ฝ่ายผู้ร่างกฎหมายให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนเป็นอย่างมาก โดยเหื่อของการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าว ก็คือ การลดและละเลยเพิกเฉยต่อมาตรฐานในการป้องกันอันตรายจากการประกอบกิจการโรงงานที่อาจเกิดแก่อุปกรณ์และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งผู้ร่างกฎหมายมิได้มองว่า แท้จริงแล้วการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม มลพิษ และฝุ่นละอองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ล้วนแต่มาจากกิจการขนาดเล็ก ๆ หลายแห่งทั่วประเทศไทย เช่น โรงสีข้าว ในจังหวัดพะเยาที่พบว่า มีองค์กรธุรกิจประเภทสีข้าวจำนวนมาก และมีบางแห่งที่ดำเนินธุรกิจไม่เข้าเงื่อนไขที่จะเป็นโรงงานตามคำนิยามของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 แต่การที่เปลี่ยนไปเน้นการควบคุมโรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นไปแทน ผู้ร่างกฎหมายอาจจะลืมไปว่า โรงงานขนาดใหญ่ขึ้นนั้นแม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะร้ายแรง แต่การจะเป็นโรงงานได้ก็จะต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงงานอุตสาหกรรมหลายมาตรฐาน รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่รอบโรงงานอีกด้วย อีกทั้งการกำจัดของเสียจากโรงงานต่าง ๆ ก็จะต้องทำตามมาตรฐานของกฎหมายกำหนดไว้อีกด้วย

จากเกณฑ์ดังกล่าว หากนํานิยาม “โรงงาน” มาตรา 2 ของกฎหมายต่างประเทศมาพิจารณา จะเห็นว่าพระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1904 ของรัฐเวสเทิร์น เครือออสเตรเลีย ที่ได้ให้นิยามของคำว่า “โรงงาน” โดยให้อาคาร สถานที่ หรือสถานที่ใด ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลตั้งแต่จำนวน 6 คนขึ้นไปรวมทั้งผู้ครอบครองประกอบกิจการหัตถกรรมใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม หรือในการเตรียม ทำงาน หรือผลิตสิ่งของสำหรับหรือเกี่ยวข้องกับการค้าขายใด ๆ หรือเพื่อขาย รวมทั้งซักรีดทุกครั้ง หรืออาคาร สถานที่ หรือสถานที่ใด ๆ ที่ใช้ไอน้ำหรือพลังงานกลหรือเครื่องใช้อื่น ๆ ในการเตรียม ทำงาน หรือผลิตสินค้าหรือบรรจุเพื่อการขนส่ง ฯลฯ ให้ถือเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1904 นี้ จะเห็นว่า กฎหมายนี้เพียงแค่ว่าบุคคลตั้งแต่จำนวน 6 คนขึ้นไป รวมทั้งผู้ครอบครองประกอบกิจการหัตถกรรมใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม หรือในการเตรียม ทำงาน หรือผลิตสิ่งของสำหรับหรือเกี่ยวข้องกับการค้าขายใด ๆ หรือเพื่อขาย ฯลฯ ก็ให้ถือว่าเป็นโรงงานที่จะต้องอยู่ในความควบคุมแล้ว

ส่วนพระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1946 ของนิวซีแลนด์ ได้มีการกำหนดให้อาคาร สำนักงาน หรือสถานที่ใด ๆ ที่มีคนทำงานตั้งแต่จำนวน 2 คนขึ้นไปหรือมีคนทำงานตั้งแต่จำนวน 1 คนขึ้นไปไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในงานฝีมือใด ๆ หรือในการเตรียมหรือผลิตสินค้าเพื่อการค้าหรือการขาย และรวมถึงอาคารสำนักงาน หรือสถานที่ใด ๆ ที่ทำงานตามปกติในโรงงานที่ดำเนินการเพื่อหรือในนามของหน่วยงานท้องถิ่นไม่ว่าจะเพื่อการค้าหรือการขายหรือไม่ แต่ไม่รวมถึงอาคารใด ๆ ในระหว่างการก่อสร้างหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการชั่วคราวหรือโรงเก็บของสำหรับคนงานที่มีส่วนร่วมในการก่อสร้างอาคารดังกล่าว แต่ (ไม่ว่าจะมีจำนวนคนทำงานหรือทำงานกี่คนก็ตามในนั้น) รวมถึงขนส่งทุกชนิด และอาคารหรือสถานที่ทุกแห่งที่มีไอน้ำหรือพลังงานกลหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่น ๆ เพื่อใช้ในการเตรียมหรือผลิตสินค้าเพื่อการค้าหรือการขายหรือบรรจุสินค้านี้ดังกล่าวเพื่อการขนส่ง และทุกอาคารหรือสถานที่ที่ไฟฟ้าพลังงานถูกสร้างขึ้น หรือเปลี่ยนเป็นพลังงานส่องสว่างหรือเป็นแรงจูงใจเพื่อการค้าหรือการขายหรือในรูปแบบของก๊าซถ่านหินหรืออื่น ๆ ถือเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ จะเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้เพียงแค่

อาคาร สำนักงาน หรือสถานที่ใด ๆ ที่มีคนทำงานตั้งแต่จำนวน 2 คนขึ้นไปหรือมีคนทำงานตั้งแต่จำนวน 1 คนขึ้นไปไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในงานฝีมือใด ๆ หรือในการเตรียมหรือผลิตสินค้าเพื่อการค้าหรือการขาย และรวมถึงโรงงานที่ดำเนินการเพื่อหรือในนามของหน่วยงานท้องถิ่นไม่ว่าจะเพื่อการค้าหรือการขายหรือไม่ก็ตามให้ถือเป็นโรงงานตามกฎหมายนี้แล้ว

สุดท้าย พระราชบัญญัติโรงงาน ค.ศ. 1955 ของสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ที่กำหนดให้สถานที่ใด ๆ หรือภายในระยะใกล้หรือที่ดินที่ครอบครอง หรือบริเวณที่บุคคลถูกว่าจ้างในการใช้แรงงานด้วยตนเองในกระบวนการใด ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างสิ่งของหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งของใด ๆ หรือการเปลี่ยนแปลง ซ่อมแซม แก้ไข การทำขึ้นตอนสุดท้าย ทำความสะอาด หรือซัก หรือหุบ หรือรื้อถอนสิ่งของใด ๆ หรือการปรับเพื่อขายสิ่งของใด ๆ เป็นสถานที่ซึ่งหรือภายในใกล้หรือที่ดินที่ครอบครองหรือบริเวณที่งานจะดำเนินการโดยการค้าหรือเพื่อประโยชน์ในการได้รับและหรือที่นายจ้างของบุคคลที่ทำงานนั้นมีสิทธิในการเข้าถึงหรือควบคุม และไม่ว่าจะเป็นโรงงานด้วยเหตุผลของค่านิยมข้างต้นนี้แล้ว โรงงานยังรวมถึงสถานที่ซึ่งบุคคลถูกว่าจ้างในการใช้แรงงานด้วยตนเอง เช่น สถานที่ใด ๆ ที่ธุรกิจดำเนินการล้างหรือบรรจุขวดหรือภาชนะบรรจุหรือสิ่งของที่บรรจุอยู่ในธุรกิจที่แยกต่างหาก หรือทำธุรกิจการทอจกสาน พับ ตกแต่ง หรือบรรจุเส้นด้ายหรือผ้า หรือสถานที่ใด ๆ ที่ใช้สำหรับการจัดเก็บก๊าซในที่เก็บของที่มีความจุไม่น้อยกว่าห้าพันลูกบาศก์ฟุต หรือดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตผ้าลินิน ดำเนินธุรกิจถอนขนไก่ ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการทดสอบ การคัดเกรด หรือการบรรจุไข่ หรือสถานที่ใด ๆ ที่หมู่ถูกฆ่าเพื่อวัตถุประสงค์ของโรงงานเบคอนหรือที่วัวหรือแกะถูกฆ่าเพื่อบรรจุ ฯลฯ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ให้ถือเป็นโรงงาน จะเห็นว่า กฎหมายนี้เพียงแค่สถานที่ใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดในกฎหมายนี้ก็ถือเป็นโรงงานแล้ว

ดังนั้น หากพิจารณาการกำหนดนิยามขอบเขตของการเป็นโรงงานจากกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นว่า การกำหนดดังกล่าวนั้นครอบคลุมทุกกิจกรรมที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม มลพิษ หรือฝุ่นละอองต่าง ๆ โดยมีได้พิจารณาจากจำนวนเครื่องจักรเป็นเกณฑ์ แต่จะพิจารณาว่าแค่บุคคลจำนวน 1 คนประกอบกิจการใดก็ตามที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และอนามัยของประชาชน หรือเสี่ยงต่อการก่อมลพิษต่าง ๆ ก็ถือเป็น “โรงงาน” ที่จะต้องอยู่ในการควบคุมแล้วนั่นเอง และนี่จึงเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ถูกจัดระดับต้น ๆ ของโลกที่มีการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเฉพาะเรื่องฝุ่นละอองนั่นเอง

สรุปสุดท้ายแล้ว ถ้าประเทศไทยจะกลับไปใช้นิยามคำว่า “โรงงาน” ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 (เดิม) ที่ได้กำหนดให้โรงงานหมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 5 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 5 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 7 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุงแปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้เขียนก็ไม่ขัดข้อง แต่ก็อาจจะเกิดคำถามว่า แตกต่างจากเดิมอย่างไรที่ผ่านมา และถือว่าการกำหนดขอบเขตนิยามการเป็นโรงงานโดยใช้เกณฑ์เดิมอาจดูล้าสมัยไปแล้วเมื่อเทียบกับความทันสมัยของเครื่องจักรในปัจจุบัน แต่ถ้าหากมองย้อนไปพิจารณาที่กฎหมายต่างประเทศดังกล่าวจะเห็นว่า ไม่ได้ยึดที่เกณฑ์ของกำลังเครื่องจักรเลย แต่เพียงแค่บุคคล 1 คนไม่ว่าจะประกอบกิจการใดก็ตามที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และอนามัยของประชาชน หรือเสี่ยงต่อการก่อมลพิษต่าง ๆ ก็ถือเป็น “โรงงาน” ที่จะต้องอยู่ในการควบคุม

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การแก้ปัญหาเรื่องนี้ที่จะเหมาะสมและสอดคล้องกับการควบคุมผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในปัจจุบันของไทย ที่ยังคงใช้เกณฑ์กำลังเครื่องจักรในการพิจารณา ก็ควรที่จะเปลี่ยนจากเกณฑ์กำลังเครื่องจักรและคนงาน โดยเริ่มเกณฑ์ “เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 20 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 20 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 20 คนขึ้นไป” โดยเริ่มจากฐานสูงสุดของโรงงานจำพวกที่ 1 ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งจะให้เกิดช่องว่างของขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรถึง 10 เท่า และแรงงานคนเกือบ 10 เท่า และจะทำให้โรงงานจำนวนมากที่ใช้เครื่องจักรขนาดเล็กและใช้จำนวนคนงานไม่มาก แต่เป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงต่อสุขภาพของประชาชนและอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมรุนแรง เช่น กิจกรรมตัดแยกของเสีย กิจกรรมหล่อหลอม กิจกรรมรีไซเคิลของเสีย โรงสีข้าว และอื่น ๆ เข้าข่ายนิยามการเป็น “โรงงาน” ที่จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ต่อไป ตามที่ได้อธิบายไว้ในตอนต้นนั่นเอง และแม้จะมีการโอนอำนาจในการกำกับดูแลโรงงานที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมต่ำกว่า 50 แรงม้า ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำกับดูแลภายใต้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แล้วก็ตาม ก็ควรจะให้กิจการต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงเหล่านั้นเป็น “โรงงาน” ที่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ด้วย เนื่องด้วยจากการศึกษา พบว่า จำนวนบุคลากรของเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลโรงงานมีจำนวนไม่เพียงพอและขาดความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และมีปัญหาด้านงบประมาณในการกำกับดูแลโรงงานด้วย รวมทั้งปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในท้องถิ่นนั้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่ได้ประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นประเภททั่วไปเพื่อกำกับดูแลโรงงานได้ด้วย (Kittiveja, 2018)

บทสรุป

การที่พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติมนิยามขอบเขตการเป็น “โรงงาน” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จากกิจการที่มีกำลังเครื่องจักร 5 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 7 คนขึ้นไป ให้สูงขึ้นเป็นกำลังเครื่องจักร 50 แรงม้าหรือคนงานจำนวน 50 คนขึ้นไป ส่งผลให้เกิดช่องว่างของขนาดกำลังแรงม้าของเครื่องจักรถึง 10 เท่า และทำให้โรงงานที่ใช้เครื่องจักรขนาด 5 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า ไม่เข้าข่ายนิยามการเป็นโรงงานที่จะต้องอยู่ในกำกับของกฎหมายโรงงานต่อไป รวมทั้งทำให้การเพิ่มจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ไม่เข้าข่ายนิยามโรงงานในกฎหมายฉบับนี้ สามารถเปิดกิจการได้ทั่วประเทศ จะตั้งอยู่ในอาคารหรือสถานที่ใดก็ได้ และไม่ต้องไปขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงงาน ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมขอบเขตการเป็นโรงงานใหม่ โดยกำหนดให้อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 20 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 20 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 20 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม เพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขเพิ่มเติมนิยาม “โรงงาน” มาตรา 5 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จากเดิมที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลัง เทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อ ประกอบกิจการโรงงาน

แก้ไขเป็น “โรงงาน” หมายความว่า “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวม ตั้งแต่ 20 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 20 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่จำนวน 20 คนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักร หรือไม่ก็ตาม เพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง”

References

- Factories Act, 1955. (2024). *The electronic Irish Statute Book (eISB)*. Retrieved from <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1955/act/10>
- Industrial Committee, Office of the Secretariat of the House of Representatives. (2019). *Seminar report on preparation for compliance with the Factory Act (No. 2) and (No. 3) B.E. 2562 for factory operators and local administrative organizations*. Author. [In Thai]
- Jongmeewasin, S. (2019). *Analysis of the environmental and community impacts of the Factory Act B.E. 2562*. Retrieved from <https://www.ilaw.or.th/articles/3702> [In Thai]
- Kittiveja, P. (2018). *Problems of supervision of factory operations: A case study of transferring the authority to supervise factories using machinery with a total power of less than fifty horsepower according to the draft Factory Act (No. ...) B.E. to local administrative organizations*. Office of the Ombudsman. [In Thai]
- Missing clean air!! Top 10 countries with good air and the least PM 2.5 dust in the world*. (2019). Retrieved from <https://undubzapp.com/10> อันดับประเทศ-ฝุ่นน้อย/ [In Thai]
- National Legislative Assembly. (2019). Report of the National Legislative Assembly Meeting (16th meeting/2019). Retrieved from <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/548263> [In Thai]
- New Zealand Acts As Enacted. (2024). *Factories Act 1946 (10 GEO VI 1946 No 43)*. Retrieved from http://www.nzlii.org/nz/legis/hist_act/fa194610gv1946n43188/
- Parliamentary Counsel's Office. (1904). *Factories Act 1904*. Retrieved from https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/main_mrtile_9616_homepage.html
- The Factory Act B.E. 2482. (1939). *Royal Gazette, Volume 56, Section 1392*. Retrieved from https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/17278/SOP-DIP_P_401486_0001.pdf?sequence=1 [In Thai]
- The Factory Act (No. 2) B.E. 2503. (1960). *Royal Gazette, Volume 77, Section 58*. Retrieved from <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2503/A/100/1016.PDF> [In Thai]
- The Factory Act B.E. 2512. (2019). *Royal Gazette, Volume 86, Section 58*. Retrieved from <https://prt.parliament.go.th/server/api/core/bitstreams/69bde8fd-5018-45d7-9830-7b145356192a/content> [In Thai]
- The Factory Act (No. 2) B.E. 2518. (1975). *Royal Gazette, Volume 92, Section 143*. Retrieved from https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/14750/SOP-DIP_P_403180_0001.pdf?sequence=1 [In Thai]

- The Factory Act (No. 3) B.E. 2522. (1979). *Royal Gazette, Volume 96, Section 21*. Retrieved from https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/15019/SOP-DIP_P_403425_0001.pdf?sequence=1 [In Thai]
- The Factory Act B.E. 2535. (1992). *Ministry's final account*. Retrieved from <https://www.diw.go.th/webdiw/wp-content/uploads/2021/07/law-fac-2535.pdf> [In Thai]
- The Factory Act (No. 2) B.E. 2562. (2019). *Section 4 Definition of factory*. Retrieved from <https://www.diw.go.th/webdiw/wp-content/uploads/2023/01/17087275-2.pdf> [In Thai]
- The Factory Act (No. 3) B.E. 2562. (2019). *Section 4*. Retrieved from <https://www.diw.go.th/webdiw/wp-content/uploads/2023/01/17087276-3.pdf> [In Thai]